

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04

ZESPÓŁ REALIZACJI

BADAŃ

INTERNET:

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04

621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17

<http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24

00 - 503 W A R S Z A W A

TELEFAX 629 - 40 - 89

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/79/99

DOBRA TRWAŁEGO UŻYTKU W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MAJ '99

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

SPIS TREŚCI

Zasoby dóbr trwałego użytku w polskim społeczeństwie.....	1
Wyposażenie gospodarstw domowych jako wskaźnik ich kondycji ekonomicznej	3
Dynamika zmian ilościowych	8
<i>Domy, mieszkania, działki</i>	8
<i>Wyposażenie w sprzęt AGD</i>	9
<i>Telefony i przedmioty elektroniki użytkowej</i>	10
<i>Księgozbiory, dzieła sztuki i inne przedmioty użytkowe</i>	12
<i>Rozpowszechnienie dóbr w gospodarstwach domowych</i>	12

Majątek trwały i wyposażenie gospodarstw domowych to ważny wskaźnik zróżnicowania ekonomicznego społeczeństwa, a porównanie stanu posiadania w różnych okresach dobrze oddaje aspiracje ekonomiczne oraz możliwości w zakresie zaspokajania potrzeb. Trzeba podkreślić, że wszystkie informacje uzyskane na ten temat w kwietniowym sondażu CBOS¹ dotyczą gospodarstwa domowego, a więc nie tylko respondenta, ale całej jego rodziny.

ZASOBY DÓBR TRWAŁEGO UŻYTKU W POLSKIM SPOŁECZEŃSTWIE

W skład majątku i wyposażenia gospodarstw domowych wchodzi przedmioty, sprzęty i urządzenia różnej wartości i różnorodnego przeznaczenia, zaspokajające zarówno potrzeby podstawowe (lodówki, pralki itp.), potrzeby kulturalne (zbiory książek, dzieł sztuki, płyt CD), jak i będące ciągle jeszcze symbolem luksusu lub mające znaczenie prestiżowe (np. zmywarka, kamera wideo, pralko-suszarka itp.). Ta niejednorodna, ale bogata lista dóbr, na której znalazły się także domy, mieszkania i samochody, dobrze oddaje ogólny stan posiadania Polaków.

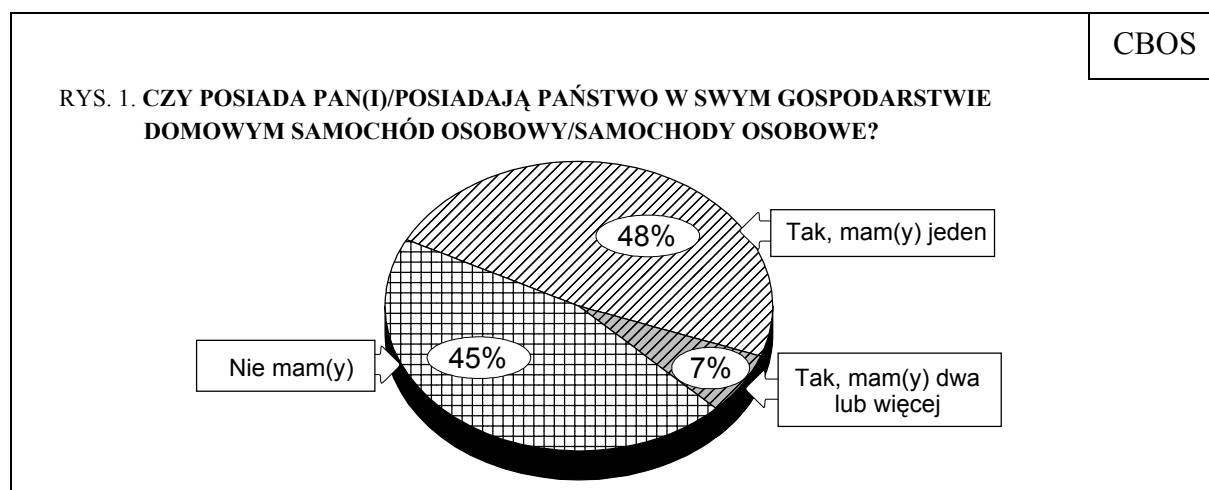
¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (107), 8-13 kwietnia '99, reprezentatywna próba losowo-adresowa dorosłych mieszkańców Polski (N=1092).

Tabela 1

Majątek trwały i wyposażenie gospodarstw domowych	Gospodarstwa domowe posiadające wymienione dobra		Gospodarstwa domowe nie posiadające wymienionych dóbr	
	Ogółem	w tym zamierzające wymienić na nowe, lepszej jakości	Ogółem	w tym zamierzające nabyć w najbliższej przyszłości
	w procentach			
Lodówka	96	8	4	2
Telewizor kolorowy	94	4	6	1
Odkurzacz	90	6	10	3
Pralka automatyczna	70	7	30	9
Telefon	63	1	37	14
Magnetowid, odtwarzacz wideo	58	2	42	4
Aparat fotograficzny	58	2	42	4
Zamrażarka samodzielna lub w połączeniu z lodówką	57	3	43	4
Radio stereofoniczne	56	2	44	3
Magnetofon stereofoniczny	50	2	50	3
Dom mieszkalny	46	2	54	7
Zbiór książek powyżej 50 sztuk (poza podręcznikami szkolnymi)	35	6	65	4
TV kablowa	33	-	67	2
Odtwarzacz płyt kompaktowych	33	2	67	6
Mieszkanie własnościowe	26	2	74	8
TV satelitarna indywidualna	19	-	81	6
Komputer	17	1	83	10
Zbiór płyt kompaktowych powyżej 20 sztuk	17	5	83	7
Kuchnia mikrofalowa	14	1	86	7
Zbiór kaset wideo z filmami powyżej 30 sztuk	12	1	88	2
Telefon komórkowy	12	1	88	5
Działka rekreacyjna z domkiem letniskowym	11	1	89	4
Działka budowlana	10	-	90	3
Pralko-suszarka	7	1	93	3
Konsola do gier komputerowych	6	1	94	3
Sprzęt treningowo-rehabilitacyjny do ćwiczeń	5	1	95	4
Kamera wideo	4	-	96	5
Zmywarka do naczyń	3	-	97	5
Dzieła sztuki (obrazy, rzeźby, antyki)	3	-	97	1

Osobną kwestią, trudną do uchwycenia w badaniu sondażowym jest jakość wyposażenia gospodarstw domowych. Nie dysponujemy danymi o stanie technicznym i jakości posiadanych sprzętów i urządzeń. Nie wyjaśniają tej kwestii również odpowiedzi na pytanie o deklarowany zamiar nabycia nowego sprzętu, jako że chęć zakupu nowych urządzeń może być wskaźnikiem zarówno ich zużycia, jak i potrzeb konsumpcyjnych oraz niezaspokojonych ambicji w podążaniu za nowościami technicznymi. Te zastrzeżenia nie podważają ogólnych konstatacji dotyczących zasobu dóbr trwałego użytku w polskich rodzinach i dynamiki zmian w tym zakresie, ale wskazują na złożoność oceny wyposażenia gospodarstw domowych.

Ponad połowa (55%) gospodarstw domowych ma samochód osobowy, w tym 7% dysponuje co najmniej dwoma pojazdami.

WYPOSAŻENIE GOSPODARSTW DOMOWYCH JAKO WSKAŹNIK ICH KONDYCJI EKONOMICZNEJ

Od kilku lat obserwujemy poprawę wyposażenia gospodarstw domowych w dobra trwałego użytku. Jednocześnie istnieje znacząca grupa rodzin żyjących w trudnych warunkach materialnych, dla których nadal niedostępne są nawet te dobra, o których mówi się, że są w Polsce powszechne. Z tego względu wyposażenie gospodarstw w różnego rodzaju sprzęty i urządzenia jest dobrym wskaźnikiem zarówno zróżnicowania ekonomicznego społe-

czeństwa, jak i zróżnicowania potrzeb związanych ze stylem życia, aspiracjami i dążeniami Polaków.

Opracowując w roku '98² dane dotyczące powszechności różnego rodzaju dóbr wyróżniliśmy trzy grupy artykułów użytkowych, które określiliśmy jako występujące:

- *często* (pralki automatyczne, zamrażarki, telefony, magnetowidy, radia i magnetofony stereofoniczne oraz aparaty fotograficzne);

- *rzadko* (odtwarzacze płyt kompaktowych, kuchnie mikrofalowe, odbiorniki telewizji satelitarnej, komputery);

- *sporadycznie* (pralko-suszarki, zmywarki do naczyń, kamery wideo, konsole do gier komputerowych, zbiory kaset wideo, zbiory płyt kompaktowych oraz sprzęt treningowo-rehabilitacyjny).

Dla celów porównawczych również obecnie zastowaliśmy tę samą metodę, chociaż wzrost liczby gospodarstw domowych, które w ciągu ostatniego roku nabyły niektóre sprzęty i artykuły (np. odtwarzacze CD i zbiory płyt kompaktowych) sprawia, że określenia *rzadko*, *sporadycznie* należy traktować umownie. Zmiany, jakie odnotowaliśmy w stosunku do ubiegłego roku, spowodowały, że obecnie liczba gospodarstw wyposażonych w liczący co najmniej 20 sztuk zbiór płyt kompaktowych - zaliczany podobnie jak rok temu do kategorii dóbr występujących *sporadycznie* - równa jest liczbie gospodarstw wyposażonych w komputery (po 17%) i wyższa od liczby gospodarstw wyposażonych w kuchenki mikrofalowe (14%), zaklasyfikowanych jako dobra występujące *rzadko*.

Z zastosowanej klasyfikacji wyposażenia gospodarstw domowych wyłączyliśmy domy, mieszkania własnościowe, samochody oraz działki (rekreacyjne i budowlane), a także lodówki, telewizory kolorowe i odkurzacze oraz dostęp do telewizji kablowej. Posiadanie nieruchomości (domów, działek itp.) jest czymś nieporównywalnym z najdroższym nawet wyposażeniem w sprzęt i urządzenia domowe. O wyeliminowaniu lodówek, odkurzaczy i telewizorów kolorowych zdecydował stopień ich rozpowszechnienia, który można nazwać „nasyconym” - ma je od 90% do 96% gospodarstw domowych. Oznacza to, że posiadanie ich

---

² Por. komunikat CBOS „Zasoby dóbr trwałego użytku w społeczeństwie polskim”, marzec '98.

należy do standardu wyposażenia każdej rodziny i przestało być wyznacznikiem położenia materialnego czy też wskaźnikiem zróżnicowania potrzeb. Jeśli zaś chodzi o odbiór telewizji kablowej, to dostęp do niej zależy nie tylko od indywidualnej decyzji abonenta, ale także od rozwoju sieci kablowej.

Za dobra występujące *często* uznano takie, które ma co najmniej połowa (50%) gospodarstw domowych. Są to: pralki automatyczne, zamrażarki, telefony, magnetowidy, radia i magnetofony stereofoniczne oraz aparaty fotograficzne³. Ich posiadanie - w przeciwieństwie do telewizorów, lodówek i odkurzaczy - jest społecznie zróżnicowane. Brak w gospodarstwie domowym dóbr uznanych przez innych za powszechnie dostępne i niezbędne wywiera swego rodzaju społeczną presję i wzbudza chęć ich posiadania. Ogólnie można zaryzykować tezę, że o ile posiadanie dóbr, których zasięg jest niewielki, jest pozytywnym wyróżnikiem statusu społecznego i ekonomicznego, o tyle brak dóbr występujących często jest wyróżnikiem negatywnym, wskazującym na złą sytuację materialną i niezaspokojenie potrzeb.

Najniższy stopień nasycenia dobrami występującymi *często* odnotowaliśmy w gospodarstwach osób najstarszych, nisko wykształconych oraz w gospodarstwach wiejskich. Spośród ogółu ankietowanych 7% deklaruje, że w ich gospodarstwach nie ma żadnego z dóbr zaliczanych do występujących *często*. O zależności między posiadaniem dóbr a oceną warunków materialnych świadczy zróżnicowanie tych ocen w grupach różniących się stanem posiadania.

Tabela 2

Gospodarstwa domowe różniące się stanem posiadania dóbr występujących często (pralka automatyczna, zamrażarka, telefon, magnetowid, radio stereofoniczne, magnetofon stereofoniczny, aparat fotograficzny)	Ocena warunków materialnych własnych gospodarstw domowych		
	złe	średnie	dobre
	w procentach		
Nie posiadające żadnego dobra lub tylko 1	49	42	9
Posiadające 2-3 dobra	42	45	13
Posiadające 4-5 dóbr	25	47	28
Posiadające co najmniej 6 z 7 dóbr	17	45	38

³ Można uznać za dyskusyjne zaliczenie aparatu fotograficznego do tej grupy dóbr. Ze względu jednak na porównanie dynamiki zmian w nasyceniu gospodarstw dobrami występującymi *często* utrzymano klasyfikację stosowaną w poprzednim pomiarze.

Wyraźnie widać, że im lepiej wyposażone jest gospodarstwo domowe, tym częściej jego warunki materialne są postrzegane przez ankietowanych jako dobre i tym rzadziej jako złe. Należy jednak zaznaczyć, że - wyjąwszy gospodarstwa najgorzej wyposażone - największa część ankietowanych, bez względu na stan posiadania, ocenia swoje warunki materialne jako średnie.

Dobra, które zaliczyliśmy do występujących *rzadko* (odtwarzacz płyt kompaktowych, kuchnia mikrofalowa, odbiornik telewizji satelitarnej, komputer), ma od 14% do 33% ankietowanych. Przy dużym zapotrzebowaniu na nie, o czym świadczy dynamika nabywania kuchenek mikrofalowych i odtwarzaczy CD, tworzą one kategorię dóbr „pożądanych”, ale nadal dostępnych dla zamożniejszych. Można przypuszczać, że są one przedmiotem aspiracji wielu rodzin, jednak ich brak nie jest postrzegany jako oznaka deprivacji potrzeb czy społecznej marginalizacji. Podobnie jak braki w wyposażeniu gospodarstw w najbardziej powszechne urządzenia, posiadanie dóbr występujących *rzadko* wpływa na ocenę własnej sytuacji materialnej: im lepsze wyposażenie gospodarstw, tym rzadziej jego warunki materialne są postrzegane przez ankietowanych jako złe i tym częściej - jako dobre.

Tabela 3

Gospodarstwa domowe różniące się stanem posiadania dóbr występujących rzadko (odtwarzacz płyt CD, kuchnia mikrofalowa, telewizja satelitarna, komputer)	Ocena warunków materialnych własnych gospodarstw domowych		
	złe	średnie	dobre
	w procentach		
Nie posiadające żadnego dobra	38	45	17
Posiadające 1 dobro	25	48	27
Posiadające 2 dobra	20	40	40
Posiadające co najmniej 3 z 4 dóbr	12	45	43

Od 3% do 17% gospodarstw wyposażonych jest w dobra, które określiliśmy jako występujące *sporadycznie*, a więc mogące być symbolem zamożności. Są to: pralko-suszarki, zmywarki do naczyń, kamery wideo, konsole do gier komputerowych, zbiory kaset wideo, zbiory płyt kompaktowych oraz sprzęt treningowo-rehabilitacyjny. Wydaje się, że mimo

wzrostu zainteresowania nimi posiadanie tych dóbr nadal jest postrzegane jako wyróżnik swego rodzaju luksusu, bez którego można się obejść. Posiadanie wymienionych dóbr wykazuje wyraźny związek z oceną kondycji materialnej gospodarstw domowych: im większa jest liczba posiadanych dóbr, tym częściej badani określają kondycję materialną swoich gospodarstw jako dobrą.

Tabela 4

Gospodarstwa domowe różniące się stanem posiadania dóbr występujących sporadycznie (pralko-suszarka, zmywarka do naczyń, kamera wideo, konsola do gier komputerowych, sprzęt treningowo-rehabilitacyjny, zbiór płyt CD, zbiór kaset wideo)	Ocena warunków materialnych własnych gospodarstw domowych		
	złe	średnie	dobrze
	w procentach		
Nie posiadające żadnego dobra	35	46	19
Posiadające 1 dobro	24	43	33
Posiadające 2 dobra	9	50	41
Posiadające co najmniej 3 z 7 dóbr	18	33	48

Posiadanie samochodu, podobnie jak nasycenie gospodarstw różnego rodzaju dobrami trwałego użytku, również wykazuje związek z oceną sytuacji materialnej gospodarstwa domowego.

Tabela 5

Gospodarstwa domowe:	Ocena warunków materialnych własnych gospodarstw domowych		
	złe	średnie	dobrze
	w procentach		
- posiadające jeden samochód	22	50	28
- posiadające dwa samochody lub więcej	16	46	38
- nie posiadające samochodu	40	40	20

Trzeba jednak wyraźnie zaznaczyć, że - podobnie jak w odniesieniu do innych dóbr trwałych - nie mamy danych dotyczących jakości i wartości użytkowanych pojazdów. Można przypuszczać, że istotne zróżnicowania dotyczą nie tyle liczby samochodów osobowych, które w wielu gospodarstwach są narzędziem pracy, ile ich stanu technicznego, marki i roku produkcji.

DYNAMIKA ZMIAN ILOŚCIOWYCH

Domy, mieszkania, działki⁴

Odnotowane w ciągu ostatnich trzech lat zmiany dotyczące stanu posiadania domów i działek wskazują głównie na pewien „ruch” na rynku nieruchomości i trudno na tej podstawie wysuwać ogólniejsze wnioski. Jedną z możliwych interpretacji może być przypuszczenie, że dekapitalizacja budynków mieszkalnych następuje szybciej niż budowanie nowych domów. Różnice te nie są zresztą duże i - z wyjątkiem danych z roku '98 - w zasadzie mieszczą się w granicach błędu statystycznego. Optymizmem napawają dane dotyczące zamiaru nabycia własnego lokum (domu, mieszkania) w niedalekiej przyszłości.

Mniej więcej co dziesiąta rodzina ma działkę rekreacyjną z domkiem letniskowym lub działkę budowlaną - odsetki te od kilku lat utrzymują się na tym samym poziomie.

Tabela 6

Stan posiadania	Wskazania respondentów według terminów badań				
	1996	1997	1998	1999	1999 deklarowany zamiar zakupu w nieda- leką przyszłości
	w procentach				
Dom mieszkalny	49	47	43	46	7
Mieszkanie własnościowe	22	22	29	26	8
Działka rekreacyjna z domkiem letniskowym	8	11	9	11	4
Działka budowlana	11	12	13	10	3

Ogólnie można stwierdzić, że w Polsce posiadanie domu nie jest związane z oceną warunków materialnych swojego gospodarstwa domowego. Znacznie częściej we własnym domu mieszkają osoby deklarujące najniższe dochody *per capita* (50%) niż osiągające relatywnie wysokie dochody (29%). Własny dom posiada 96% rolników, grupy ekonomicznie upośledzonej, i „tylko” 25% przedstawicieli kadry kierowniczej i inteligencji, grupy

⁴ Dane dotyczą liczby gospodarstw, w skład których wchodzi właściciele domów i mieszkań. Sytuacji mieszkaniowej poświęcony będzie odrębny komunikat CBOS pt. „Sytuacja mieszkaniowa w Polsce” (w opracowaniu).

niewątpliwie korzystnie wyróżniającej się kondycją finansową oraz stanem posiadania innych dóbr trwałego użytku. Wynika to z faktu, że właścicielami domu zdecydowanie częściej są mieszkańcy wsi (78%) niż wielkich miast (13%). Ta prawidłowość dotyczy tylko domu. W odniesieniu do pozostałych nieruchomości istnieje prostoliniowy związek między stanem ich posiadania a pozycją społeczną ankietowanych i sytuacją materialną ich gospodarstw domowych.

Wyposażenie w sprzęt AGD

Wyposażenie gospodarstw domowych w lodówki i odkurzacze utrzymuje się od lat na tym samym poziomie. Posiadanie tych artykułów przestało być wskaźnikiem stanu wyposażenia w dobra trwałego użytku. W tym samym czasie gospodarstwa domowe wzbogaciły się o pralki automatyczne i zamrażarki, a dalsze 9% gospodarstw zamierza w niedalekiej przyszłości nabyć taką pralkę. Obecnie należałoby zwracać uwagę nie na ilość, ale jakość tych artykułów: markę, datę produkcji itp. Przemawia za tym fakt, że 8% gospodarstw wyposażonych w lodówki i 7% mających pralki automatyczne zamierza wymienić je na nowe. Można stąd wnosić, że obecnie część gospodarstw aspiruje nie do posiadania pralki automatycznej, lodówki czy odkurzacza, ale do wymiany sprawnego jeszcze sprzętu na nowy, nowocześniejszy, lepszej jakości.

Tabela 7

Wyposażenie mieszkań w sprzęt gospodarstwa domowego	Wskazania respondentów według terminów badań							
	1990	1992	1994	1996	1997	1998	1999	1999 deklarowany zamiar zakupu w niedalekiej przyszłości
	w procentach							
Lodówka	97	92	97	95	96	96	96	2
Odkurzacz	88	-	-	-	-	91	90	3
Pralka automatyczna	55	50	57	62	63	70	70	9
Zamrażarka samodzielna lub w połączeniu z lodówką	-	31	43	50	51	54	57	4
Kuchnia mikrofalowa	-	2	6	7	10	15	14	7
Pralko-suszarka	-	6	8	6	8	6	7	3
Zmywarka do naczyń	-	1	2	1	3	4	3	5

Inne artykuły gospodarstwa domowego występują zdecydowanie mniej często i powoli pojawiają się w naszych domach, jednak wobec powszechności wymienionych wyżej artykułów AGD to one właśnie określają standard wyposażenia gospodarstw. Od lat w zasadzie nie zmienia się liczba gospodarstw mających pralko-suszarki. Również zmywarki do naczyń nadal są rzadkością, a odsetek wyposażonych w nie gospodarstw domowych od trzech lat utrzymuje się na tym samym poziomie. Niewątpliwie spośród wszystkich sprzętów domowych pralko-suszarki i zmywarki do naczyń uchodzą za dobra luksusowe, bez których gospodarstwo może funkcjonować.

Nieco inaczej przedstawia się dynamika nabywania kuchenek mikrofalowych. Wprawdzie polskim kuchniom daleko do powszechnego wyposażenia w „mikrofalówki”, jednak w ciągu ostatnich kilku lat ich liczba podwoiła się (z 6% w roku '94 do 14% obecnie), a o wzroście zainteresowania nimi świadczy fakt, iż dalsze 7% respondentów deklaruje, że zamierza je nabyć w niedalekiej przyszłości.

Telefony i przedmioty elektroniki użytkowej

Przez całe lata posiadanie telefonu było tyleż pożądane, co niedostępne dla przeciętnego obywatela. Wydaje się, że obecnie w szybkim tempie nadrabiamy powstałe niedobory w tym zakresie, o czym świadczy dynamiczny wzrost liczby aparatów telefonicznych w gospodarstwach domowych. W ciągu ostatniego roku ponad dwukrotnie wzrósł odsetek posiadaczy telefonów komórkowych, chociaż używanie ich ciągle można uznać za zjawisko „środowiskowe”. Korzysta z nich więcej niż jedna trzecia prywatnych przedsiębiorców (38%) i przedstawicieli kadry kierowniczej i inteligencji (35%). Wśród rolników i robotników korzystanie z telefonii komórkowej jest zjawiskiem marginalnym (od 2% do 4%).

Tabela 8

Wyposażenie mieszkań w urządzenia i sprzęt elektroniki użytkowej	Wskazania respondentów według terminów badań							
	1990	1992	1994	1996	1997	1998	1999	1999 deklarowany zamiar zakupu w nieda- lekiej przyszłości
	w procentach							
Telewizor kolorowy	50	65	82	88	91	92	94	1
Telefon	23	23	36	39	47	57	63	14
Magnetowid, odtwarzacz wideo	13	31	48	53	55	59	58	4
TV kablowa	-	7	-	20	23	30	33	2
Odtwarzacz płyt kompaktowych	-	2	10	13	26*	25	33	6
TV satelitarna indywidualna	3	3	9	12	16	19	20	6
Komputer	-	6	11	13	13	14	17	10
Telefon komórkowy	-	-	-	-	2	5	12	5
* Do roku '97 pytano o sprzęt audio i odtwarzacz płyt kompaktowych łącznie.								

Pomijając wskaźnik wyposażenia gospodarstw domowych w telewizory kolorowe (ze względu na ich powszechność), pierwsze miejsce pod względem częstości występowania zajmują magnetowidy (odtwarzacze wideo). Największa dynamika wzrostu liczby posiadaczy magnetowidów zaznaczyła się na początku lat dziewięćdziesiątych. Wydaje się, że obecnie potrzeby w tym zakresie zostały zaspokojone.

Powoli, ale systematycznie przybywa abonentów telewizji kablowej oraz indywidualnych odbiorców telewizji satelitarnej. Po raz pierwszy od kilku lat odnotowaliśmy też niewielki wzrost liczby komputerów w gospodarstwach domowych, a co dziesiąty ankietowany deklaruje chęć zakupu komputera w niedalekiej przyszłości.

Dynamicznie rośnie liczba gospodarstw wyposażonych w odtwarzacze płyt kompaktowych. Popyt na odtwarzacze CD można porównać z popytem na odtwarzacze wideo na początku lat dziewięćdziesiątych.

Księgozbiory, dzieła sztuki i inne przedmioty użytkowe

Przedmioty zaliczone do tej kategorii łączy wspólna cecha - są one związane z potrzebami kulturalnymi, estetycznymi czy hobbistycznymi. Wszystkie też, jeśli nie liczyć dość częstego występowania aparatów fotograficznych, mają niewielki zasięg. Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w większość z nich utrzymuje się na dotychczasowym poziomie.

Tabela 9

Wyposażenie gospodarstw domowych w księgozbiory, dzieła sztuki i inne przedmioty użytkowe	Wskazania respondentów według terminów badań		
	1998	1999	1999 deklarowany zamiar zakupu w niedalekiej przyszłości
	w procentach		
Aparat fotograficzny	59	58	4
Zbiór książek powyżej 50 sztuk (poza podręcznikami szkolnymi)	33	35	4
Dzieła sztuki (obrazy, rzeźby, antyki)	3	3	1
Konsola do gier komputerowych	6	6	2
Kamera wideo	3	4	5
Zbiór płyt kompaktowych powyżej 20 sztuk	7	17	7
Zbiór kaset wideo powyżej 30 sztuk	8	12	2

W ciągu ostatniego roku zauważalny jest wzrost zainteresowania tworzeniem własnej płytki CD oraz niewielki przyrost odsetka osób mających zbiór kaset wideo. Jest to naturalna konsekwencja zmian, jakie odnotowaliśmy w wyposażeniu gospodarstw domowych w odtwarzacze płyt kompaktowych oraz magnetowidy.

Poziom wyposażenia gospodarstw domowych

Z porównania danych dotyczących zasięgu występowania dóbr (*często, rzadko i sporadycznie*) wynika, że w ciągu ostatniego roku poprawiło się wyposażenie gospodarstw domowych. Zmniejszyła się liczba takich, które są słabo wyposażone w artykuły należące do poszczególnych kategorii powszechności, przy jednoczesnym wzroście odsetka gospodarstw dobrze wyposażonych.

Tabela 10

Poziom wyposażenia gospodarstw domowych	Wskazania respondentów według terminów badań	
	1998	1999
	w procentach	
Nasylenie gospodarstw domowych dobrami występującymi często (pralka automatyczna, zamrażarka, telefon, magnetowid, radio stereofoniczne, magnetofon stereofoniczny, aparat fotograficzny)		
Nie posiadające żadnego dobra lub tylko 1	17	15
Posiadające 2-3 dobra	23	24
Posiadające 4-5 dóbr	31	26
Posiadające co najmniej 6 z 7 dóbr	30	34
Nasylenie gospodarstw domowych dobrami występującymi rzadko (odtwarzacz płyt CD, kuchnia mikrofalowa, telewizja satelitarna, komputer)		
Nie posiadające żadnego dobra	56	50
Posiadające 1 dobro	24	27
Posiadające 2 dobra	13	16
Posiadające co najmniej 3 z 4 dóbr	7	8
Nasylenie gospodarstw domowych dobrami występującymi sporadycznie (pralko-suszarka, zmywarka do naczyń, kamera wideo, konsola do gier komputerowych, sprzęt treningowo-rehabilitacyjny, zbiór płyt CD, zbiór kaset wideo)		
Nie posiadające żadnego dobra	71	68
Posiadające 1 dobro	21	19
Posiadające 2 dobra	5	9
Posiadające co najmniej 3 z 7 dóbr	3	4

Z analizy zmian ilościowego nasycenia dobrami gospodarstw domowych wynika, że poprawa stanu posiadania dotyczy wszystkich gospodarstw, bez względu na ich kondycję ekonomiczną. Optymizmem napawa fakt, że wśród rodzin ubogich, które w porównaniu w gospodarstwami średnio zamożnymi i zamożnymi są wyraźnie upośledzone pod względem wyposażenia w dobra zaliczane do różnych kategorii powszechności, odnotowaliśmy zmiany na lepsze. W ciągu ostatniego roku bowiem zmalał odsetek gospodarstw ubogich w ogóle nie posiadających dóbr, które występują *często* (z 30% do 25%), *rzadko* (z 73% do 64%) oraz *sporadycznie* (z 84% do 79%).

Opracowała

Macieja FALKOWSKA

A N E K S

Tabela 1. Nasylenie gospodarstw domowych dobrami występującymi często (pralka automatyczna, zamrażarka, telefon, magnetowid, radio stereofoniczne, magnetofon stereofoniczny, aparat fotograficzny). 1 - Nie posiadające żadnego z wymienionych dóbr; 2 - Posiadające 1 dobro; 3 - Posiadające 2 dobra; 4 - Posiadające 3 dobra; 5 - Posiadające 4 dobra; 6 - Posiadające 5 dóbr; 7 - Posiadające 6 dóbr; 8 - Posiadające wszystkie wymienione dobra

	(%)								
	1	2	3	4	5	6	7	8	Liczba osób
Ogółem	7	8	11	13	12	14	19	15	1092
Płeć									
Mężczyźni	6	8	11	14	11	13	21	16	517
Kobiety	7	8	11	13	14	15	18	14	575
Wiek									
18-24 lat	3	8	6	16	11	13	21	23	157
25-34	5	3	5	14	11	17	24	20	193
35-44	4	4	8	7	10	19	25	21	226
45-54	4	7	8	15	18	16	20	12	202
55-64	11	13	20	16	12	14	7	7	135
65 lat i więcej	15	18	21	15	11	4	12	5	179
Miejsce zamieszkania									
Wieś	13	14	12	18	13	9	13	7	392
Miasto do 20 tys.	3	5	8	13	15	20	15	20	145
20 - 100 tys.	4	4	11	7	12	13	25	24	220
101 - 500 tys.	4	5	11	11	10	20	27	13	218
501 tys. i więcej mieszk.	0	6	12	16	9	13	21	23	116
Wykształcenie									
Podstawowe	16	15	15	15	11	11	11	5	364
Zasadnicze zawodowe	4	9	12	16	13	15	19	13	280
Średnie	1	2	9	10	12	14	28	24	356
Wyższe	1	2	1	13	17	22	16	29	92
Grupa społ.-zaw. pracujący									
Kadra kier., inteligencja	0	2	3	14	12	26	20	24	71
Prac. umysł. niż. szczebla	2	0	6	8	9	17	32	26	121
Pracownicy fiz.- umysł.	1	0	4	7	12	26	29	20	89
Robotnicy wykwalifikowani	3	3	8	17	10	17	24	19	122
Robotnicy niewykwalifik.	6	5	15	19	21	16	10	7	45
Rolnicy	7	16	11	23	18	4	10	11	59
Pracujący na własny rach.	0	0	4	12	11	14	18	41	51
Bierni zawodowo									
Renciści	13	18	18	14	12	10	13	2	141
Emeryci	14	15	22	13	13	7	12	5	197
Uczniowie i studenci	1	0	2	10	3	16	31	36	56
Bezrobotni	13	13	12	19	11	7	16	9	89
Gospodynie domowe i inni	8	12	2	11	20	21	15	12	51
Pracuje w:									
sferze budżetowej	0	1	6	14	14	19	23	25	108
sekt. państw. publicznym	4	3	9	15	11	17	24	17	129
sp. właśc. pryw. i państwa	0	1	4	5	11	26	25	28	92
sekt. pryw. poza rolnictw.	2	2	7	12	11	18	26	23	194
prywatnym gosp. rolnym	7	20	10	19	17	4	14	9	71
Dochoły na jedną osobę									
Do 275 zł	13	12	14	20	11	12	11	8	181
276 - 399	6	16	11	12	13	13	19	10	133
400 - 549	7	7	10	9	13	15	19	19	235
550 - 799	5	6	9	15	7	15	30	14	149
Powyżej 799 zł	1	2	11	14	17	16	23	17	133
Ocena własnych war. mater.									
Złe	11	14	17	17	10	12	10	10	325
Średnie	6	7	10	15	14	13	21	13	492
Dobre	2	3	6	7	12	18	27	25	275
Udział w prakt. religijnych									
Kilka razy w tygodniu	5	7	17	23	16	10	12	9	68
Raz w tygodniu	6	8	9	13	13	14	20	17	595
1-2 razy w miesiącu	8	11	15	18	12	15	13	8	141
Kilka razy w roku	8	5	11	9	11	16	24	16	197
W ogóle nie uczestniczy	10	10	14	11	7	12	19	18	87
Poglądy polityczne									
Lewica	5	6	10	12	11	16	24	15	286
Centrum	4	6	9	14	15	16	18	16	273
Prawica	3	8	11	11	13	13	21	20	268
Trudno powiedzieć	15	12	15	16	10	10	13	9	263

Tabela 2. Nasylenie gospodarstw domowych dobrami występującymi rzadko (odtwarzacz płyt CD, kuchnia mikrofalowa, telewizja satelitarna, komputer). 1 - Nie posiadające żadnego z wymienionych dóbr; 2 - Posiadające 1 dobro; 3 - Posiadające 2 dobra; 4 - Posiadające 3 dobra; 5 - Posiadające wszystkie wymienione dobra

	(%)					Liczba osób
	1	2	3	4	5	
Ogółem	50	27	16	7	1	1092
Płeć						
Mężczyźni	48	29	15	7	1	517
Kobiety	52	24	16	7	2	575
Wiek						
18-24 lat	37	33	24	6	0	157
25-34	40	27	22	10	1	193
35-44	40	31	18	10	2	226
45-54	42	32	15	9	2	202
55-64	71	20	6	2	1	135
65 lat i więcej	76	15	7	1	1	179
Miejsce zamieszkania						
Wieś	64	22	11	3	0	392
Miasto do 20 tys.	42	33	13	8	3	145
20 - 100 tys.	46	21	19	11	2	220
101 - 500 tys.	34	35	21	9	1	218
501 tys.i więcej mieszk.	47	30	18	6	0	116
Wykształcenie						
Podstawowe	65	22	10	2	0	364
Zasadnicze zawodowe	53	27	14	6	1	280
Średnie	40	27	20	12	1	356
Wyższe	20	42	24	9	6	92
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier. i inteligencja	19	41	28	7	6	71
Prac.umysł.niż.szczebła	36	28	19	15	3	121
Pracownicy fiz.- umysł.	30	31	15	23	1	89
Robotnicy wykwalifikowani	38	38	17	7	1	122
Robotnicy niewykwalifik.	64	24	5	4	2	45
Rolnicy	73	17	8	2	1	59
Pracujący na własny rach.	33	20	28	18	2	51
Bierni zawodowo						
Renciści	71	18	9	1	0	141
Emeryci	75	17	7	1	0	197
Uczniowie i studenci	17	41	36	6	0	56
Bezrobotni	51	36	13	1	0	89
Gospodynie domowe i inni	45	21	30	5	0	51
Pracuje w:						
sferze budżetowej	29	35	21	12	3	108
sekt. państw.,publicznym	40	37	17	7	0	129
sp. własc. pryw. i państwa	24	35	22	17	2	92
sekt. pryw. poza rolnict.	40	24	20	13	3	194
prywatnym gosp. rolnym	74	18	7	1	0	71
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	64	29	4	4	0	181
276 - 399	52	30	14	4	0	133
400 - 549	47	28	16	7	1	235
550 - 799	48	22	18	11	1	149
Powyżej 799 zł	42	24	20	11	3	133
Ocena własnych war. mater.						
Złe	64	23	10	3	0	325
Średnie	50	28	14	7	1	492
Dobre	33	29	25	11	3	275
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	61	26	11	2	0	68
Raz w tygodniu	49	28	16	6	1	595
1-2 razy w miesiącu	61	20	15	3	1	141
Kilka razy w roku	44	28	15	12	1	197
W ogóle nie uczestniczy	45	30	16	9	0	87
Poglądy polityczne						
Lewica	48	27	14	10	1	286
Centrum	43	30	17	8	2	273
Prawica	44	28	21	6	1	268
Trudno powiedzieć	64	21	11	3	0	263

Tabela 3. Nasylenie gospodarstw domowych dobrami występującymi **sporadycznie** (pralko-suszarka, zmywarka do naczyń, kamera wideo, konsola do gier komputerowych, sprzęt treningowo-rehabilitacyjny, zbiór płyt CD, zbiór kaset wideo). 1 - Nie posiadające żadnego z wymienionych dóbr; 2 - Posiadające 1 dobro; 3 - Posiadające 2 dobra; 4 - Posiadające 3 dobra; 5 - Posiadające 4 dobra; 6 - Posiadające 5 dóbr; 7 - Posiadające 6 dóbr; 8 - Posiadające wszystkie wymienione dobra

	(%)								
	1	2	3	4	5	6	7	8	Liczba osób
Ogółem	68	19	9	3	1	0	0	0	1092
Płeć									
Mężczyźni	66	19	10	3	2	0	0	0	517
Kobiety	69	18	8	3	1	0	0	0	575
Wiek									
18-24 lat	59	23	14	3	1	0	0	0	157
25-34	60	18	14	5	2	1	0	0	193
35-44	59	28	6	5	1	0	0	0	226
45-54	65	19	11	2	3	0	0	0	202
55-64	83	12	4	1	1	0	0	0	135
65 lat i więcej	85	9	4	2	0	0	0	1	179
Miejsce zamieszkania									
Wieś	82	13	4	1	0	0	0	0	392
Miasto do 20 tys.	66	23	6	1	3	2	0	1	145
20 - 100 tys.	60	21	12	5	1	0	0	0	220
101 - 500 tys.	59	17	16	5	2	0	0	0	218
501 tys.i więcej mieszk.	54	28	8	8	2	0	0	0	116
Wykształcenie									
Podstawowe	82	13	4	0	0	0	0	0	364
Zasadnicze zawodowe	74	18	7	1	1	0	0	0	280
Średnie	54	23	13	7	2	0	0	0	356
Wyższe	43	24	17	8	5	1	1	1	92
Grupa społ.-zaw. pracujący									
Kadra kier., inteligencja	44	27	19	6	1	1	1	1	71
Prac.umysł.niż.szczebła	47	27	17	6	2	0	0	0	121
Pracownicy fiz.- umysł.	52	27	12	3	4	2	0	1	89
Robotnicy wykwalifikowani	72	20	5	1	1	0	0	0	122
Robotnicy niewykwalifik.	87	9	4	0	0	0	0	0	45
Rolnicy	83	15	0	1	2	0	0	0	59
Pracujący na własny rach.	45	19	15	14	7	0	0	0	51
Bierni zawodowo									
Renciści	81	15	2	1	0	0	0	0	141
Emeryci	85	9	4	2	0	0	0	0	197
Uczniowie i studenci	49	21	25	4	0	0	0	0	56
Bezrobotni	68	23	4	3	1	0	0	0	89
Gospodynie domowe i inni	66	16	14	5	0	0	0	0	51
Pracuje w:									
sferze budżetowej	56	25	12	4	3	0	1	1	108
sekt. państw.,publicznym	64	23	9	3	1	0	0	0	129
sp. właśc. pryw. i państwa	51	27	15	2	3	2	0	0	92
sekt. pryw. poza rolnict.	58	19	13	7	3	0	0	0	194
prywatnym gosp. rolnym	85	12	2	0	1	0	0	0	71
Dochody na jedną osobę									
Do 275 zł	78	16	3	2	1	0	0	0	181
276 - 399	78	16	4	0	1	0	0	0	133
400 - 549	70	19	5	3	0	1	0	1	235
550 - 799	64	14	14	7	2	0	0	0	149
Powyżej 799 zł	48	30	13	4	3	1	1	1	133
Ocena własnych war. mater.									
Złe	79	15	3	3	0	0	0	0	325
Średnie	69	18	10	2	1	0	0	0	492
Dobre	52	24	15	6	2	1	0	0	275
Udział w prakt. religijnych									
Kilka razy w tygodniu	80	17	3	0	0	0	0	0	68
Raz w tygodniu	69	17	9	3	1	0	0	0	595
1-2 razy w miesiącu	72	16	8	2	1	0	0	0	141
Kilka razy w roku	56	26	13	3	1	0	0	0	197
W ogóle nie uczestniczy	66	18	6	7	3	0	0	0	87
Poglądy polityczne									
Lewica	67	18	11	3	1	0	0	0	286
Centrum	63	21	11	2	2	1	0	1	273
Prawica	60	22	9	6	2	0	0	0	268
Trudno powiedzieć	81	13	3	2	0	0	0	0	263